Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 5, 2019, p. 2255-2273

DOI: 10.29228/TurkishStudies.38211

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 30.09.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 25.10.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (14.10.2019)-Referee 2 (23.10.2019)

This article was checked by iThenticate.

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS DÜZEYİ ÖĞRENCİLERİNİN DİKTE STRATEJİLERİ*

*Hatice ÇELİKTAŞ** - Sezen ÖZEKE****

ÖZ

Müziksel işitme okuma yazma çalışmaları içinde önemli bir yere sahip olan dikte çalışmaları, öğrencilerin işitme becerilerini değerlendirmede genişçe kabul görmüş çalışmalardan biridir. Bu araştırmada, müzik öğretmenliği lisans programında öğrenim gören ve dikte çalışmalarında başarılı öğrencilerin dikte stratejileri ortaya çıkarılmış ve dikte sürecinin nasıl algılandığı ve yönetildiğine dair ipuçlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylece dikte süreçleri ve stratejilerine yönelik bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada fenomenolojik araştırma modeli kullanılmış, 5 kişiyle birebir, ayrıntılı görüşmeler yapılmıştır. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analiziyle çözümlenmiştir. Analiz sonucunda, “dikte stratejileri” ve “dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalar” adlı iki kategori oluşturulmuştur. Dikte stratejileri, dikte sürecinin akışına ve kronolojik sıralamasına uygun olarak “başlarken”, “yazım sırasında” ve “bitirirken” olmak üzere 3 kod altında toplanırken, dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalar “ders içi çalışmalar” ve “ders dışı çalışmalar” olmak üzere 2 kod altında toplanmıştır. Araştırmada, katılımcıların ezgiyi yazmaya yönelik stratejilerinin çeşitlilik gösterdiği ve tonal bağlam konusunda farkındalık sahibi oldukları tespit edilmiştir. Eğitim sürecinde müziksel işitme konusunda kendi gelişimleri üzerinde yoğunlaşmış oldukları gözlenen katılımcıların, ders dışı zamanlarda da farklı müzik türleriyle ilgilendikleri, bilişim teknolojilerinden

* Bu araştırma, 17-19 Temmuz 2017 tarihleri arasında KKTC-Mağusa’da düzenlenen 3. İpek Yolu Müzik Konferansı’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, E-posta: haticeliktas@gmail.com

*** Prof. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, E-posta: sezenozeke@uludag.edu.tr

yararlandıkları, sesler arası ilişkileri düşündükleri, böylece dikte konusundaki gelişimlerine de dolaylı olarak katkı sağladıkları görülmüştür. Araştırma, dikte sürecinin öğrenci tarafından nasıl algılandığı ve yönetildiğine dair ipuçları vermesi ve öğrencilerin dikte süreçleri ve stratejilerine yönelik ülkemizde yapılan az sayıdaki çalışmalardan biri olması bakımından önemli görülmektedir. Araştırmanın devamı niteliğinde olabilecek benzer çalışmaların farklı özellikteki öğrenci gruplarıyla yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Dikte, Müzik eğitimi, Müziksel işitme eğitimi, Dikte stratejileri.

MUSIC EDUCATION UNDERGRADUATES' DICTATION STRATEGIES

ABSTRACT

Dictation activities constitute an important place in ear training activities. They are among the widely acknowledged activities to evaluate students' hearing skills. This study aims to reveal dictation strategies of students who are successful in dictation activities in the music education undergraduate program and to reveal how dictation process is perceived and managed from the perspective of students who are successful in dictation. The study also attempts to offer an insight regarding dictation processes and strategies. The phenomenological research method was employed, and one-to-one, in-depth interviews were made with five participants. The data were analyzed through content analysis, which is one of the qualitative research methods. The analysis yielded two categories: "dictation strategies" and "activities assisting and facilitating dictation". The dictation strategies were categorized according to the course and chronology of the dictation performance process. Hence, three codes that are "in the beginning", "while writing", and "finishing" were created. The activities assisting and facilitating dictation were categorized under two codes that are "in-class activities" and "extra-class activities". The study showed that the participants' strategies to write the melody show variety, and they have an awareness regarding tonal context. It is seen that the participants think over their improvement regarding musical hearing. Thus, they contribute to their improvement in relation to dictation by being interested in different music types, utilizing information technologies, thinking about the relationships between sounds in their free time. It is thought that this is an important study as it will offer us an insight about how students perceive and manage dictation processes and as it is one of the few studies in Turkey regarding students' dictation processes and strategies. It is recommended that similar studies that can be considered as extensions of this study be repeated with different student groups.

STRUCTURED ABSTRACT**Introduction and Literature**

Dictation activities are among the widely acknowledged activities to evaluate students' hearing skills and also known as "musical writing" in the literature. Based on rhythm, melody, and harmony, which are musical elements, they can be prepared and implemented in one of three kinds that are rhythmic dictation, melodic dictation, and harmonic dictation.

Dictation activities are used to make a thorough evaluation of students' hearing skills and improve their listening skills. Therefore, there is a need to organize many skills that are completely different from one another. Considering the characteristics of students who are successful in dictation, they have strong tonal sensitivity and developed inner hearing skills, a good musical memory, and knowledge of common patterns as well as knowledge of writing in notes (cited in Buonviri and Paney, 2015). There are many studies in the literature regarding the improvement of dictation studies in ear training as well as the attitudes and practices of teachers and the dictation processes of students (Foulkes-Levy, 1997; Buonviri, 2014; Buonviri and Paney, 2015; Buonviri, 2015; Klonoski, 2006; Paney, 2016).

In this study, a study conducted by Buonviri in 2014 was taken as a model. The present study aims to reveal dictation strategies of students who are successful in dictation activities in the music education undergraduate program. This is an important study as it will offer us an insight about how students perceive and manage dictation processes and as it is one of the few studies in Turkey regarding students' dictation processes and strategies.

Methodology

The phenomenological research method was employed in the study. In phenomenological studies, the purpose is to comprehend participants' inner world to define and explain their personal perceptions and reactions. In these kinds of studies, data are collected through in-depth interviews. The researcher seeks an answer to why certain people learn better than others (cited in Çepni, 2012: 113; Fraenkel & Wallen, 2008: 428).

The study was conducted with five students taking the MHRW course at the Department of Fine Arts Education Music Education Program of Uludağ University. As this study was conducted with individuals who are successful in melodic dictation, the students were selected based on their midterm results and in-class dictation performances.

Semi-structured interviews were conducted with the participants to collect in-depth and detailed data. The participants were asked questions about "what they focus on while listening to melody for dictation, the strategies they employ during the process of dictation, musical skills that are necessary in dictation and believed to be related to dictation, time management during the process of dictation, and what can be done to improve writing skills for dictation".

The data of the study were analyzed through content analysis. For analysis, categories, themes and codes were formed initially with regards to the research questions. When there is a conceptual framework that constitutes the basis of the study while conducting a content analysis, it is possible to make a code list before collecting data (Yıldırım and Şimşek, 2011). Therefore, as a first step of analysis in this study, a code list was prepared by the researchers. After collecting the data and repetitively reading and reviewing them, it became clear that a new code list was needed. Thus, the researchers did co-coding. Hence, the categories of “dictation strategies” and “activities assisting and facilitating dictation” were created; and the data were collected under these categories.

Results and Discussion

The data collected from the participants regarding dictation strategies were analyzed in compliance with the chronological flow of the dictation performance process. Hence, three codes that are in the beginning of dictation, during dictation, and end of dictation were created.

In the beginning of dictation: The strategies about the beginning of the dictation were gathered under two categories that are strategies to find tonality and strategies to find the time signature. Based on important degrees and scales that belong to tonality, the participants told that they tried to detect tonality. While trying to find the time signature, they said they tried to perceive the strong-weak durations inside so that they could find the time signature.

During dictation: The strategies employed while writing dictation were gathered under two categories that are strategies to write the melody and strategies to write the rhythm. Generally, the participants stated that they did not have difficulty in writing the rhythms. However, they found it more difficult to write the melodic contour. This could be the reason why the participants may have felt the need to develop in-depth strategies in writing the melody, rather than writing rhythms.

The strategies to write melody involves many various strategies such as keeping the tonic sound in mind, thinking stationary and moving sounds, thinking transposition, singing the pitches in order in mind, taking the form into account, and finding the sound by imagining their own instrument. As they had more difficulty in writing the sounds, the participants stated that they wrote the sounds first and rhythm afterwards.

End of dictation: The participants stated that they did not have the problem of running out of time while finishing the dictation. They also noted that it had a positive reflection on controlling the dictation. Some of the participants expressed that due to various reasons, the time they spent for dictation might extend, leading to problems about focusing and resulting in errors through end of dictation. This result shows that teachers, as dictation practitioners, should make a good plan about the duration they will allocate for dictation.

The participants stated that in addition to direct and indirect activities about dictation, musical activities such as working on an instrument, being interested in different types of music, and utilizing information technologies increase the success in dictation. To sum up, it

is once again clear that students' being engaged in different dimensions of music such as singing, playing, and listening influence their musical hearing positively and increase their success.

Keywords: Dictation, Music education, Ear training education, Dictation strategies.

Giriş

Müzik eğitiminin genel kapsamı, şarkı söyleme, çalgı çalma, müzik dinleme gibi müzik sanatına ilişkin temel becerilerin yanı sıra, bu temel becerilerin kazanılmasında önemli bir yere sahip müziksel işitme eğitimi de içinde barındırmaktadır (Uçan, 2005: 15). "İşitme duyusuyla algılanabilir müziksel bütün, öge, gereç, özellik ve ilişkileri algılama, tanıma, hatırlama, ayırtetme, çözme ve çözümleme yeteneği" (Uçan, 2005: 19) olarak tanımlanan ve genel müzik eğitimi içinde doğrudan yer verilmeyen/verilemeyen müziksel işitme eğitimi derslerinin, mesleki müzik eğitimi veren Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde, Devlet Konservatuvarlarında, Güzel Sanatlar Fakültelerinin Müzik Bölümlerinde ve Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında, mesleki müzik eğitiminde iskeleti oluşturan temel dersler olarak okutulduğu bilinmektedir.

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar olan Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Lisans Programlarında, müziksel işitme eğitiminin yapısı gereği teorik ve uygulamalı olarak işlenen dersler, Batı Müziği Teori ve Uygulaması (BMTU) adıyla, 4 yıllık müzik öğretmenliği programının ilk 2 yarıyılında yer almaktadır (Yüksek Öğretim Kurulu, 2018). Tüm müzik dersleri için temel oluşturabilecek niteliğe sahip BMTU dersleri ile müzik teorisi bilgilerinin yanı sıra, tonal yapıya ilişkin okuma-yazma çalışmaları ile müzik formlarına yönelik temel bilgilerin verilmesi amaçlanmaktadır (Yüksek Öğretim Kurulu, 2018). Eğitim Fakültesi Lisans Programları, 2018 yılında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından yeniden düzenlenmiştir. Bu kapsamda, 2007 YÖK Müzik Öğretmenliği Lisans Programında yer alan ve 6 yarıyıl boyunca devam eden Müziksel İşitme Okuma Yazma dersleri ve ders içerikleri, yapılan değişiklik ile Batı Müziği Teori ve Uygulaması 1-2, Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 1-2 ve Türk Sanat Müziği Teori ve Uygulaması 1-2 dersleri adı altında yapılandırılmıştır (Yüksek Öğretim Kurulu, 2007; Yüksek Öğretim Kurulu, 2018).

BMTU dersleri içinde önemli bir yere sahip olan dikte çalışmaları, öğrencilerin işitme becerilerini değerlendirmede genişçe kabul görmüş çalışmalardan biridir. Literatürde "müziksel yazma" olarak da yer alan dikte çalışmaları, müziğin öğeleri olan ritim, ezgi ve armoniden yola çıkılarak, tartım diktesi, ezgi diktesi (melodik dikte) ve armonik dikte olmak üzere birbirinden farklı 3 türde hazırlanıp uygulanabilmektedir. Dikte, hafızada üretilen ya da herhangi bir müzik kaynağından işitilen müzikal seslerin, müzik yazısının öğeleri ile (nota, sus, ifade terimleri vb.) dizek üzerinde ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Özçelik, 2010: 6). Dikte yazma süreci, Karpinski (2000) tarafından da 4 aşamada ayrıntılı olarak tanımlanmış ve bu aşamalar "duyma", "hafızaya alma", "anlama" ve "notaya alma" olarak belirtilmiştir. "Duyma" aşamasında seslerin kulağa ulaştığı ve beyine iletilmesi gibi fizyolojik süreçler gerçekleştiği; "hafızaya alma" aşamasının tüm süreçler için önkoşul olduğu; "anlama"nın ise doğru bir şekilde notayı anlama konusunda hayati olduğu, bu aşamada ritmik ve ezgisel hareketleri anlayabilmenin gerekli olduğunu dile getirilmiştir. Bu aşama için ayrıca ezgisel yönelimleri anlamının (duruculuk-yürüyücülük özellikleri vb.) ve müziksel beklentilerin (yeden sesin tonik sese gitmesi vb.), çalışmayı basitleştirdiği ifade edilmiş, örneğin bir ezginin genel olarak tonik sesiyle bittiğini bilen birisinin, sürekli notadan notaya aralık hesabı yapan birisinden daha başarılı bir şekilde dikteyi sonlandıracağı belirtilmiştir. Son olarak "notaya alma" aşaması ile notaları ve notaların saplarının yazılması ve anlaşılan ezginin nota yazımına aktarılması anlatılmaktadır (akt. Paney, 2016: 16).

Öğrencilerin işitme becerilerini tüm yönleriyle etraflıca değerlendirmek ve dinleme becerilerini geliştirmek için kullanılan dikte çalışmalarında, birbirinden farklı birçok beceriyi organize etmek gerekmektedir. Foulkes-Levy'e (1997) göre, dikte konusunda başarılı öğrencilerin özelliklerine bakıldığında, güçlü tonal hassasiyet ile birlikte iç duyum (inner hearing) becerileri konusunda gelişmiş oldukları, iyi bir müzikal hafızaya sahip oldukları, sıklıkla kullanılan ritmik ve melodik kalıpları belleklerinde tutabildikleri ve notaya alma ile ilgili bilgilere sahip oldukları görülmektedir (akt. Paney, 2016: 15).

Klonoski (2006), geleneksel dikte uygulamalarını tanımlarken, öğrencilerin eşiksiz bir ezgiyi çoğunlukla parçalar halinde birkaç kez duyduğunu; başlangıç notası, ölçü sayısı ve toplam ölçü sayısı gibi bazı referanslar doğrultusunda ezgiyi doğru bir şekilde notaya almaya çalıştığını ifade etmiştir. Uygulama sırasında genellikle öğrencilerin ezgiyi mırıldanmasına izin verilmediğini, öğretmenin dikte içinde odaklanılması gereken herhangi bir şeye dikkat çekmediğini dile getiren araştırmacı, öğrenciye yardımcı olması için verilen yönergelerin sınırlı ve dolaylı olduğunu belirtmiştir. Bu durumda ise, öğrencilerin doğru cevapları nasıl bulacaklarını keşfetmek üzere kendileri ile başbaşa bırakılmış olduğu, yönerge eksikliğinde bazı öğrencilerin kötü dinleme stratejileri geliştirebildiği, bazılarının da problemi çözmek için asla doğru bir yol bulamadığı gibi sonuçlar doğurabileceği aktarılmıştır (Klonoski, 2006: 55). Bir araştırmada, öğrencilere ezgiyi hatırlamaları ve anlamaları konusunda rehberlik etmenin dikte başarısı üzerindeki etkisinin araştırılmış, dikte süreci içinde yaşandığı öne sürülen ve Klonoski tarafından dile getirilen bazı durumlara açıklama getirilmeye çalışılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere dikte yazımı sırasında dikkatlerini ezgiye yoğunlaştırmaları, ezgiyi hafızada tutmaları ve ezgiyi anlamaları yönünde yönergeler verilirken, kontrol grubuna ise hiç müdahalede bulunulmamıştır. Araştırma bulgularına göre ritim, ses vb. tüm puanlamalar sonucu yapılan karşılaştırmalarda, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin daha yüksek başarı gösterdiği, yönerge verilen öğrencilerin başarısı puanlarında, kontrol grubundaki öğrencilere göre önemli ölçüde bir düşüş olduğu görülmüştür. Araştırmada sonuç olarak, öğrencilere dikte uygulamaları sırasında bu tür yönergeler vermenin öğrencilere yardımcı olmadığı ve öğrenci başarısını engellediği; fakat dikte içindeki önemli unsurlar için önceden yapılacak uyarıların öğrencilerin ezgisel hafızalarına ve anlamalarına yardımcı olabileceği belirtilmiştir (Paney, 2016). Bu araştırma, Klonoski'nin iddia ettiğinin aksine, dikte içinde yapılan müdahalenin başarıyı olumsuz olarak etkilediğini göstermiştir.

Buonviri (2015) tarafından yapılan araştırmada, dikte süreci içinde yapılan farklı çalışmaların dikte başarısı üzerindeki etkisinin tespit edilmesi amaçlanmış ve hazırlayıcı bir ezgi kalıbının dikte başarısına etkisi incelenmiştir. Araştırmada, bir üniversitede müzik öğretmenliği eğitimi alan 49 öğrenci ile tek seferde arka arkaya üç farklı deney uygulaması yapılmıştır. Deneyler ve uygulama biçimleri sırasıyla şu şekilde bir görüntü sergilemektedir: 1- Kadans duyma + Hazırlayıcı bir ezgi kalıbı solfejnin okunması + İki ölçülük dikte çalışması; 2- Kadans duyma + İki boş ölçü bekleme + İki ölçülük dikte çalışması; 3- Kadans duyma + İki ölçülük dikte çalışması. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin kadans sonrasında hemen dikteye başlama puanları, ezgi kalıbının solfeji yapılan deneye göre daha yüksek çıkmıştır. Hemen dikte yazımına başlama ile sessizce iki ölçü beklenen deney arasında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. İstatistiksel sonuçlara göre, diktenin hemen öncesinde solfej yapmanın öğrencilerin başarısını düşürdüğü ortaya çıkmıştır. Araştırmacı tarafından bu durum, hazırlayıcı ezgi kalıbının tam dikteyi yazmadan önce katılımcının dikkatini farklı yöne çekip dağıtmış olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Buonviri ve Paney (2015), müzik teorisi öğretmenlerinin müzikal dikte uygulamalarındaki öğretim yaklaşımlarını tanımlamayı amaçlamış ve öğretmenlere uyguladıkları anket aracılığıyla, ezgi ve ritim becerisi, öğretici kaynaklar, dikte stratejileri, test becerileri, dikte konusunda başarılı öğrencilerin karakterleriyle ilgili sorulara cevap aramışlardır. Araştırma ile öğretmenlerin, müzik teorisi dersleri içinde, ezgi ve ritim becerisini geliştirmek üzere birbirinden farklı öğretim yaklaşımları kullandıkları; dikte yazım sürecinde, öğrencilerine diktenin farklı noktalarına odaklanmaları konusunda

yönergeler verdikleri ve dikte yazmada başarılı öğrencilerin özelliklerini tanımlama konusunda birbirlerinden farklı görüş sergiledikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Buonviri (2014) dikte çalışmalarında öğrencilerin kullandığı stratejilerin belirlenmesini amaçladığı ve fenomenolojik yöntem kullandığı araştırmasında, üniversitede müzik öğretmenliği eğitimi alan ve dikte çalışmalarında başarılı olan 6 öğrenci ile görüşmeler yapmıştır. Araştırmada görüşmeler öncesinde, tüm katılımcı öğrenciler ile dikte çalışması yapılmış, dikte sürecine ait ayrıntılı veri seti elde edilmiştir. Elde edilen veri seti, katılımcı ve araştırmacı tarafından görüşme sürecinde tekrar gözden geçirilmiş ve bu yolla katılımcıların süreç içinde kullandıkları stratejiler somutlaştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin dikte sırasında dikkatlerini yoğunlaştırdıklarında başarılı oldukları, her dinlemede önceliklerini dikkatli bir şekilde belirledikleri ve dikteyi başarılı bir şekilde tamamlamak için sahip oldukları müzikal becerileri ve problem çözme becerilerini iyi bir şekilde organize edebildikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilere göre, çalgı çalmak; iç duyum (inner hearing), ritmi anlama ve ezgiyi anlayabilme konusunda yardımcı olmaktadır. Öğrenciler ayrıca, dikte yazımı sırasında dinlerken söyleme, içsel söyleme (inner singing), sessiz söyleme (silent singing) gibi yöntemlerin de işe yaradığını ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada, Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olup, müziksel işitme eğitimi alan ve dikte çalışmalarında başarılı olan öğrencilerin dikte stratejilerinin belirlenmesi ve bu yolla dikte sürecinin öğrenci tarafından nasıl algılandığı ve yönetildiğine dair ipuçlarına ulaşılması amaçlanmıştır. Buonviri'nin (2014) araştırması model alınarak yapılan bu araştırmada farklı eğitim disiplini, kültürel unsurlar ve farklı öğrenci profilinin sonuçları etkileyebileceği düşüncesiyle araştırmanın ülkemizdeki görünümüne ilişkin bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, düşünme ve öğrenme hakkındaki birtakım soruları cevaplamak için geliştirilmiş olan ve özellikle eğitim araştırmalarında kullanılan fenomenolojik araştırma yöntemi kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırmalarda amaç, araştırmaya katılan kişinin iç dünyasını anlamaya çalışarak kişisel algı ve tepkilerini tanımlamak ve anlatmaktır. Verilerin derinlemesine görüşmeler yoluyla elde edildiği fenomenolojik araştırmalarda, neden bazı insanların öğrenmede diğerlerinden daha iyi oldukları sorusuna cevap aranmaktadır (akt. Çepni, 2012: 113; Fraenkel ve Wallen, 2008: 428). Bu araştırmada da dikte yazma konusunda başarılı öğrencilerin gözünden, dikte sürecinin nasıl algılandığı ve yönetildiğine dair ipuçlarına ulaşılmaya çalışılmış ve dikte süreçleri ve stratejilerine yönelik bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında, 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında, YÖK'ün 2007 Müzik Öğretmenliği Lisans Programında yer alan Müziksel İşitme Okuma Yazma III dersini alan 5 öğrenci ile yürütülmüştür. Dikte çalışmalarında başarılı olan öğrenciler ile yapılan bu çalışmada, katılımcıların tespit edilmesi için sınav sonuçlarından ve ders içi dikte çalışmalarındaki genel başarı durumundan yola çıkılmıştır.

Araştırma katılımcıları, müzik öğretmenliği lisans programı aracılığıyla; ana çalgı eğitimi, piyano eğitimi ve şan eğitiminin yanı sıra, müziksel işitme eğitimi ve armoni eğitimi almaktadır. Ayrıca koro ve orkestra eğitimleri ile topluluk ile müzik yapabilme becerisini geliştiren katılımcılar, geleneksel Türk halk müziği, geleneksel Türk sanat müziği, güncel popüler müzik vb. dersler aracılığıyla hem kendi kültürlerini hem farklı kültürlerle ait müzikleri tanımaktadırlar. Tüm bunların yanında, katılımcılar eğitimleri boyunca öğretmenlik mesleğine yönelik, öğretmenlik becerilerini geliştiren dersler de almaktadırlar.

Müzik öğretmenliği lisans programında verilen eğitimin yanı sıra, bu araştırma katılımcılarından üçünün kendi ilgi duydukları çalgıları çalışmakta istekli ve azimli oldukları, geleneksel Türk halk ve sanat müziğinin yanı sıra, farklı müzik türlerine özel bir ilgi duydukları ve zaman ayırdıkları (K1, K2, K3); bir katılımcının halk müziği geçmişinin diğer katılımcılara göre daha baskın olduğu (K4), bir katılımcının ise, ana çalgısı olan kemana oldukça yoğunlaştığı (K5) bilinmektedir. Görüşme yapılan 5 katılımcıya K1, K2 vb. şeklinde kodlar verilmiştir. Verilerin çözümlenme aşamasında da her katılımcıya ait ilgili kodlar kullanılmış ve veriler okuyucuya bu kodlar ile sunulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada görüşme yöntemi kullanılmış ve katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, araştırmacı özel bir konuda derinlemesine soru sorma, cevap eksik veya açık değilse tekrar soru sorarak durumu daha açıklayıcı hale getirme ve böylelikle cevabın tamamlanmasını sağlama fırsatı bulmaktadır (Çepni, 2012: 161). Bu tanımdan yola çıkarak katılımcılara, “ezgiyi dinlerken nelere odaklandığı; dikte yazımı sırasında izlenen yol ve kullanılan stratejiler; dikte yazımında gerekli olan ve dike yazımı ile bağlantılı olduğu düşünülen müzikal beceriler; dikte yazımı sırasında zaman kullanımı ve dikte yazma becerilerinin geliştirilmesi için neler yapılabileceği” başlıkları çerçevesinde sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler katılımcılar ile birebir yürütülmüş ve kayıt altına alınmıştır. Yazıya dökülen görüşmeler, çalışmanın güvenilirliği açısından katılımcılara tekrar okutulmuş ve teyit edilmiştir.

İşlem

Araştırmanın uygulama aşaması, iki bölümden oluşmaktadır: 1- dikte uygulaması, 2- görüşmelerin yapılması. Birinci bölümde, katılımcılara 8 ölçülük bir dikte çalışması uygulanmıştır. Bu uygulama ile katılımcıların dikte süreçlerini daha iyi hatırlayabilmeleri ve görüşme sorularına daha sağlıklı yanıtlar verebilmeleri amaçlanmıştır.

Katılımcılara uygulanan dikte çalışması, araştırmacılar tarafından seviyelerine uygun olarak hazırlanmış olup, bir uzman görüşüne sunulmuş onay alınmıştır. “Sibelius 7” adlı nota yazım programında yazılmış ve piyano ile seslendirilmiş olan dikte çalışması, ses dosyası olarak WAVE formatında kaydedilmiştir. İlgili dikte çalışması Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Öğrencilere Uygulanan Dikte Çalışması

Uygulama için katılımcılar sessiz bir sınıfa davet edilmiştir. Çalışma başında cevap kâğıdı olarak, donanım bilgisi ve ölçü çizgilerinin hazır olduğu dizekli bir kâğıt dağıtılmıştır. Dikte uygulama sürecinden önce katılımcılara sürecin nasıl ilerleyeceği ile ilgili bilgi verilmiş, ayrıca konuyla ilgili soru sormalarına fırsat verilmiştir. Bunun yanı sıra, diktenin uygulama akışına yönelik olarak yazılı bir yönerge hazırlanmış ve katılımcılara sunulmuştur (Şekil 2).

Melodik Dikte Çalışması Uygulama Yönergesi:

- Dikte çalışma kağıdına daha sonra yapılacak olan kağıtlardaki yazım sürecinin kontrolü için, mutlaka adınızı/rumuzunuzu yazmanız gerekmektedir.
- Dikte çalışması 2/4'lük ölçü sayısı ile toplam 8 ölçüden oluşmaktadır.
- Dikte çalışmasının tonalitesi Re majördür.
- Uygulama sırasında, dikte kayıttan dinletilecektir.
- Dikte yazımı toplam 13 parçaya bölünecektir. İlk dinleme hariç, tüm dinlemelerden sonra yazım için 30 saniye süre verilecektir.
- Her 30 saniyelik süre tamamlandıktan sonra, çalışma kağıdının birer kopyası alınacaktır.

Melodik Dikte Çalışması Uygulama Akışı:

- 1- Diktenin tamamı (1-8)
- 2- 1 ve 2. ölçü
- 3- 1 ve 2. ölçü
- 4- 1, 2, 3 ve 4. ölçü (bağlantıyı kurabilmek için)
- 5- 3 ve 4. ölçü
- 6- 3 ve 4. ölçü
- 7- 3, 4, 5 ve 6. ölçü (bağlantıyı kurabilmek için)
- 8- 5 ve 6. ölçü
- 9- 5 ve 6. ölçü
- 10- 5, 6, 7 ve 8. ölçü (bağlantıyı kurabilmek için)
- 11- 7 ve 8. ölçü
- 12- 7 ve 8. ölçü
- 13- Diktenin tamamı (1-8)

Şekil 2. Dikte uygulama yönergesi

Dikte uygulaması sırasında, adaptasyonu sağlamak amacıyla ezginin tamamı bir kez dinletilmiştir. Daha sonra, ezgi ikişer ölçülük parçalara ayrılmış ve her iki ölçü 30 saniye aralıklar ile 3 kez duyurulmuştur. Her bir iki ölçü arasında bağlantıyı kurabilmek için, bir sonraki iki ölçüye geçişte, hem eski iki ölçü hem de yeni gelen iki ölçü duyurulmuştur (Şekil 2). Her 30 saniye sonrasında her bir katılımcıya ait çalışma kâğıdının birer kopyası fotokopi çekilerek alınmış ve böylece katılımcının, dikte yazım sürecinde izlediği yolun aşama aşama kaydedilmesi sağlanmıştır.

Dikte uygulamasının hemen ardından, araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcıların dikte stratejilerine ulaşabilmek için, 5 katılımcı ile birebir görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, amacı “birbirine benzeyen verileri, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamak” olan içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227).

Verileri çözümleme aşamasında ilk olarak, araştırma soruları çerçevesinde tema ve kodlar oluşturma yoluna gidilmiştir. İçerik analizinde, araştırmanın temelini oluşturan bir kavramsal çerçevenin olması durumunda, veriler toplanmadan önce de bir kod listesi çıkarmak mümkün olduğundan (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 229), çözümleme aşamasında ilk olarak bu yol izlenmiştir. Verilerin elde edilmesi, tekrar tekrar okunması ve gözden geçirilmesinin ardından ise, araştırmacılar tarafından yeniden ortak bir kodlama yapılmıştır. Böylece kod listesi güncellenmiş ve en son şekline ulaşılmıştır. İlgili kod listesi Tablo 1’de yer almaktadır:

Tablo 1: Kod listesi

Kategoriler	Temalar	Alt Temalar
Dikte stratejileri	<i>Başlarken</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tonalite bulma • Ölçü sayısı bulma
	<i>Yazım sırasında</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ezgiyi yazma • Tartımı yazma
	<i>Bitirirken</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrol ve zaman kullanımı
Dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalar	<i>Doğrudan dikte ile ilgili çalışmalar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ders içi çalışmalar • Ders dışı çalışmalar
	<i>Dolaylı olarak dikte çalışmalarına yardımcı olabilecek çalışmalar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Çalgı çalışma • Farklı müzik türleri ile ilgilenme • Bilişim teknolojilerinden yararlanma • Sesleri oynama

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde katılımcılardan alınan veriler, “dikte stratejileri” ve “dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalar” adlı iki kategori altında başlıklandırılmış, ilgili kategorilere ait kodlamalar tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Dikte stratejileri

Bu bölümde, katılımcıların dikte stratejilerine yönelik olarak elde edilen veriler, dikte yazımının akışına ve kronolojik sıralamasına uygun olarak kodlanmış ve “başlarken”, “yazım sırasında” ve “bitirirken” olmak üzere 3 tema altında verilmiştir.

Başlarken

Müziksel işitme eğitiminde farklı uzunluklarda hazırlanabilen dikte çalışmaları (2, 4, 8, 12, 16 ölçü vb.), dikte uygulamasının başında genellikle tüm ezginin öğrenciye dinletilmesiyle başlar. Uygulamanın bu görüntüsünden hareketle, katılımcılara ezgiyi bütün halinde duyduklarında neye odaklandıkları ve düşündükleri sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılar, tonalite ve ölçü sayısı gibi donanımına ait bilgilerin öğretmen tarafından önceden verilmesi durumunda, herhangi farklı bir şeye odaklanmadan doğrudan yazmaya başladıklarını dile getirmişler ve stratejik olarak herhangi özel bir şey düşünmedikleri şeklinde cevap vermişlerdir. Donanımına ait bilgilerin öğretmen tarafından verilmemesi durumunda ise, birtakım stratejiler geliştirdiklerini belirten öğrencilerin dile getirdiği stratejiler, “tonalite bulmaya yönelik stratejiler” ve “ölçü sayısı bulmaya yönelik stratejiler” olmak üzere 2 alt tema altında toplanmıştır (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2: Dikteye başlarken kullanılan stratejiler

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Başlarken	Tonalite bulmaya yönelik stratejiler	Eksen sese göre tonaliteyi tespit etme	1	K2
		Eksen, üçlü, beşli ve yedinci seslere göre tonaliteyi tespit etme	1	K3
		Çalınan gama göre tonaliteyi tespit etme	1	K1
	Ölçü sayısı bulmaya yönelik stratejiler	İç ritimle vuruş yaparak (kuvvetli-zayıf zamanları algılayarak) ölçü sayısını bulma	4	K1, K2, K3, K5
		Tüm diktede kaç tane birim vuruş olduğunu sayarak ölçü sayısı bulma	1	K4

Tonalite bulmaya yönelik stratejiler: Tonalite bilgisinin verilmediği durumlarda, katılımcıların birbirinden farklı stratejilere yöneldikleri görülmüştür.

İlk olarak ezginin başlangıcından önce verilen la notasından hareketle, la notası ile ilk ses arasındaki aralığı tespit ederek, ilk sesi ve tonaliteyi bulmaya çalışıyorum. Bunu yaparken la notasını aklımda tutmaya çalışıyorum. (K2)

Tonaliteyi, başta verilen la sesine göre ya da tonalitenin gamına göre tespit ediyorum. (K1)

İlk olarak tonik ses, üçlü ve beşli ile beraber sansibl seslerini algılamaya çalışıyorum. ... Ölçü sayısı ve tonaliteyi bildiğimde de yine tona adapte olmaya çalışıyorum, bütünü duyarak. (K3)

Tonaliteye bulmaya yönelik olarak 3 katılımcı 3 farklı stratejiden bahsetmiştir. Katılımcılar (3/5), eksen ses ile verilen referans ses (genellikle la₁) arasındaki aralığı tespit ederek, tonalitenin üçlüsü, beşlisi ve yedilisine odaklanarak, tonaliteye ait gamdan hareketle tonaliteyi bulmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. “Eksen, üçlü, beşli ve yedinci seslere göre” tonaliteyi bulanların; tonalitenin birinci derecesi (tonik) üzerine kurulan akorun yanı sıra, yedinci ses ile beşinci derece (dominant) akorunu hissetmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bu durum katılımcıların düşünme biçimleri açısından değerlendirildiğinde,

“eksen, üçlü, beşli ve yedinci seslere göre” tonaliteyi bulma stratejisi kullananların tonaliteyi algılama, kavrama ve çoksesli yapıyı hissetme gibi konularda hazır bulunuşluk düzeylerinin diğer stratejileri kullananlara göre daha yüksek olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Ölçü sayısı bulmaya yönelik stratejiler: Katılımcıların ölçü sayısı bulmaya yönelik kullandıkları stratejiler konusunda, “iç ritimle vuruş yapma” ve “ezginin tümündeki birim vuruşları sayma” olmak üzere 2 farklı yaklaşım olduğu görülmüştür. Katılımcılar (4/5), ezginin tamamını dinlerken içsel olarak ölçüyü anlayabilmek için vuruş yaptıklarını ifade etmişlerdir. Böylelikle periyodik olarak kuvvetli ve zayıf zamanları hissedebildiklerini belirten öğrenciler, ölçü sayısını kolayca bulabildiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılardan yalnızca biri (K4), uygulamadan önce ilk olarak öğretmenin diktenin uzunluğu hakkında bilgi verdiğini belirtmiş ve bu bilgiden yola çıkarak ezginin tamamını dinlerken tüm birim vuruşları saydığını belirtmiştir:

... kaç ölçü olduğunu biliyorsam, toplam vuruş sayısını toplam ölçü sayısına bölerek ölçü sayısını buluyorum. Örneğin, öğretmen ezginin toplam 8 ölçüden oluşan bir ezgi olduğunu söylediğinde, ezginin tümünü dinledikten sonra 24 birim vuruş saydıysam ezginin 3 zamanlı basit bir ölçüden oluştuğu çıkarımında bulunabiliyorum. (K4)

Katılımcı bu stratejiyi kullanarak ölçü sayısı bulma konusunda başarılı olduğunu dile getirirken, bu konuda zorluk yaşayan arkadaşlarına da bu uygulamadan bahsettiğini ve bu yolla onların da kolaylıkla ölçü sayısını rahatça bulabildiklerini ifade etmiştir.

Bu iki strateji birbiriyle kıyaslandığında, “iç ritimle vuruş yapma”nın ölçü mantığını kavrayabilme ve ölçüyü hissedebilme açısından daha sağlam ve doğru olduğu söylenebilir. “Ezginin tümündeki birim vuruşları sayma” stratejisini kullanan katılımcının, dikte uygulaması sırasında ölçü uzunluğu verildiği takdirde başarılı olabileceği ve ders dışı müzikal etkinliklerinde (çalma, söyleme, özellikle de dinleme) ölçüyü algılama açısından zorluk yaşayabileceği düşünülebilir.

Yazım sırasında

Katılımcıların yazım sırasındaki stratejilerine yönelik olarak elde edilen veriler, “ezgiyi yazmaya yönelik stratejiler” ve “tartımı yazmaya yönelik stratejiler” olmak üzere iki başlık altında kodlanmıştır. Veriler, tartımı yazmaya yönelik stratejilerin kısıtlı olduğunu gösterirken, ezgiyi yazmaya yönelik stratejilerin ise bunun aksine oldukça çeşitli olduğunu göstermektedir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Yazım sırasında kullanılan stratejiler

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Yazım sırasında	Ezgiyi yazmaya yönelik stratejiler	Eksen sesi akılda tutma	1	K2
		Transpoze düşünme	2	K1, K2
		Sesleri sırasıyla sayma	1	K1
		Formu dikkate alma	3	K1, K2, K3
		Çalgısını hayal ederek sesleri bulma	1	K3
	Tartımı yazmaya yönelik stratejiler	Sesleri nota değerlerine uygun konumlandırma	2	K1, K2

Ezgiyi yazmaya yönelik stratejiler: Katılımcıların ezgiyi yazmaya yönelik stratejilerinin birbirinden oldukça farklı olduğu tespit edilmiştir. Ezgiyi yazarken tartıma göre daha çok zorlandıklarını dile getiren katılımcılar, bu sebeple genellikle ilk önce ezgiyi yazmaya yöneldiklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen veriler, yaşanan bu zorluğun ezgiyi yazmaya yönelik stratejilerde oldukça çeşitlilik meydana getirdiğini göstermektedir.

• *Eksen sesi akılda tutma:* Katılımcılardan biri (K2), çalışma boyunca ezginin eksen sesini akılda tutmaya çalıştığını ve böylelikle sürekli olarak kıyas edilebilecek bir referans sese sahip olduğunu dile getirmiştir. Bu yaklaşımı, halk müziğimizde yer bulan ve ezginin altında sürekli olarak devam eden

dem sesini akla getirirken, bu açıdan kültürel açıdan da doğal olarak yer bulabildiğini ve katılımcı tarafından tercih ediliyor olabileceğini düşündürmektedir.

Ezgiye başladığım zaman karar sesini aklımda tutmaya çalışıyorum. ... Hep karar sesini düşünerek yazıyorum. ... Yani ezgiyi yazarken sürekli karşılaştırmalı düşünüyorum. (K2)

- *Transpoze düşünme*: Katılımcılar (2/5), 4+ bemol-diyezli tonaliteler gibi (örn. La bemol majör, Si majör vb.) bazı karmaşık tonaliteleri düşünmekte zorlandıklarını belirtmiş, bu tür durumlarda yakın olan ve alışkın oldukları daha kolay bir tonalite üzerinden düşünüp aktararak yazdıklarını dile getirmişlerdir. Geleneksel halk müziği ve sanat müziği çalgıları çalan katılımcıların transpoze düşünmeye daha yatkın oldukları görülmüştür. Bu katılımcılar, tonal ve modal fark etmeksizin la eksenli düşünebildiklerini ve istenilen tonaliteye transpoze edebilme konusunda zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Örneğin ezgi re majör ise, ben bağlamada la kararlı düşünmeye alıştığım için, la majör düşünürdüm ve böylelikle çok kolayca yazabilirdim. Artık bu yöntemi kullanmaya çok ihtiyaç duymasam da, eskiden transpoze yaptığım zaman başarılı olabiliyordum. (K2)

Dikte çalışmasının tonalitesi hangi kolay tonaliteye yakınsa oraya transpoze ederek düşünüyorum. Örneğin majör ve do sesine yakınsa do majör; minör ve la sesine yakınsa la minör düşünmek veya ses mi'ye yakınsa mi minör gibi. Özellikle dört-beş bemol ve diyezli tonaliteler için bu yöntemi kullanıyorum. (K4)

- *Sırasıyla sesleri sayma*: Katılımcılardan biri (K1), büyük aralıkların olduğu durumlarda, seslerin arasını dizi şeklinde teker teker sayarak bir sonraki sesi bulduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle dört veya daha fazla bemol/diyezli tonaliteler ile atonal ezgilerde bu stratejiyi kullandıklarını belirten katılımcılar, ayrıca bazen yazdıklarının sağlamasını ve kontrolünü yapmak için de bu stratejiyi kullandıklarını dile getirmişlerdir.

... eğer zor bir ton ise ya da atonal ise, özellikle atlamalı ve duyamadığım sesleri gam şeklinde sayarak teyit ediyorum. (K1)

- *Formu dikkate alma*: Katılımcılar (3/5), cümle başı ve sonu ile yarım karar ve tam kararlı yapıları dikkate aldıklarını belirtmişler, böylelikle armoninin ve ona bağlı olarak da seslerin yaklaşık olarak tahmin edilebildiğini, yazımın bu şekilde kolaylaştığını dile getirmişlerdir.

Seslerin tonaliteye uygunluğunu düşünüyorum. İlk ölçüde tonik akoru olmalı diyorum ve seslerin ona göre olup olmadığını düşünerek yazıyorum. Örneğin re majör ezgi yazıyorsak ve ben re sol si olarak yazmışsam düşünüyorum ve “Re majör ezginin re-sol-si arpeji ile başlaması biraz mantıksız olur.” diyerek büyük ihtimalle re-fa diyez-la olacağını düşünüyorum. Yani ezgiyi kendi tonuna uygun olarak, o çerçevede düşünüyorum. (K2)

Daha çok dereceleri duymaya çalışıyorum. Armonik yapısını anlamaya çalışıyorum diktenin genelinde. ... Tonaliteyi algılamak önemli. Genel çerçevede tonal düşünmek, fonksiyonel düşünmek yardımcı oluyor. (K3)

... dikte sekiz ölçüyse, diktenin ilk ölçüsünde tonik akoruna ait sesler, dördüncü ve yedinci ölçüde dominant akoruna ait seslerin gelebileceğini düşünüyorum. Ayrıca tonalitedeki derecelerin duruculuk ve yürüyücülük özelliklerini de düşünüyorum. Bunları bilerek ve dikkat ederek yazıyorum. (K1)

- *Çalgısını hayal ederek sesleri bulma*: Katılımcılardan biri (K3), nadiren de olsa bu stratejiyi kullandığını ifade etmiş; ezgiyi hiçbir şekilde yazamadığı durumlarda bu stratejiye başvurduğunu dile getirmiştir. Çello çaldığını belirten katılımcı, stratejiyi kullanırken “bu ezgiyi çelloda duysam parmaklarım nasıl hareket ederdi?” şeklinde bir düşünce tarzı benimsediğini ifade etmiş, bu stratejiden yine de çok verim alamadığını eklemiştir.

Çok nadir de olsa, zorlanırsam, hiçbir şekilde yazamadıysam, çelloda olsaydı nasıl olurdu acaba diye düşünüyorum. (K3)

Ezgi çizgisinin oluşturulması konusunda elde edilen eksen sesi akılda tutma, sırasıyla sesleri sayma, formu dikkate alma gibi stratejiler, katılımcıların ezgiye ait tonal bağlam konusunda farkındalık sahibi olduklarını ve tonal yapının gerekliliklerine uygun şekilde düşündüklerini göstermektedir. Transpoze düşünebilme ve farklı tonaliteye aktarabilme becerisi konusunda geleneksel halk ve sanat müziği ile ilgilenenlerin daha avantajlı durumda oldukları görülmüştür. Bu durum, hareketli do sistemine müziksel işitme ve dikte çalışmalarında sistemli bir şekilde başvurulabileceğini akla getirmiştir.

Tartımı yazmaya yönelik stratejiler: Tartımı yazmaya yönelik stratejiler konusunda katılımcılardan elde edilen verilerin, ezgiyi yazmaya yönelik stratejilere göre daha kısıtlı olduğu görülmüştür. Katılımcılar ifadelerinde genel olarak tartımı yazmakta zorluk yaşamadıklarına yer vermişler, özellikle ezgiyi yazarken zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle, katılımcıların tartımı yazmaya yönelik bir strateji geliştirme ihtiyacı hissetmemiş olabilecekleri düşünülmektedir. Fakat elde edilen verilere bakıldığında, katılımcıların duyduklarını notaya aktarma sırasında kullandıkları yöntemin, tartımı yazmayla ilişkili olduğu düşünülerek, bu başlık altında kodlanmıştır.

- *Sesleri nota değerlerine uygun konumlandırma:* Katılımcılar (2/5), duyduklarını kâğıda aktarırken öncelikle nota başlarını yazdıklarını belirtmişler, bunu yaparken de notaları süre değerlerine uygun olarak konumlandıklarını ifade etmişlerdir. Böylece, nota başlarını yazdıktan sonra, rahatça tartımı yerleştirebildiklerini ve yazım sırasında zaman kazandıklarını dile getirmişlerdir.

... nota başlarını yazarken nota yazım kurallarına göre düşünerek yazıyorum. Yani notaların süre değerlerine göre birbirlerine olan uzaklıklarını düşünerek yazıyorum ve böylece yaklaşık olarak tartımı da belirlemiş oluyorum. (K2)

Sesleri yazarken, sadece notaları yazıyorum. Bunu yaparken, seslerin birbirlerine olan uzaklıklarının, nota yazım kurallarına uygun olmasına dikkat ediyorum. Onaltılık notaları daha yakın, sekizlikleri biraz daha birbirinden uzak ve dörtlükleri daha da uzak yazmak gibi. Böylece tartım kalıplarını yerleştirmek de kolaylaşmış oluyor ve zaman kazanmış oluyorum. (K1)

Katılımcılar bu strateji ile her şeyden önce nota yazımı ile ilgili ilkelerden¹ birisini yerine getirmektedirler. Ayrıca stratejinin, öncelikle seslerin yazılıp sonradan tartımın eklendiği durumlarda da tartım kalıplarının hatırlanması açısından kolaylık sağladığı ve dikte yazımındaki zaman kullanımına olumlu olarak etki ettiği anlaşılmaktadır.

Bitirirken

Dikte çalışmasının sonlandırılması ile ilgili elde edilen katılımcı verileri incelendiğinde, katılımcıların kontrol ve zaman kullanımına yönelik konular hakkında bilgi verdiği görülmüştür (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4: Yazım sırasında kullanılan stratejiler

Tema	Alt Tema	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Bitirirken	Kontrol ve zaman kullanımı	5	K1, K2, K3, K4, K5

- *Kontrol ve zaman kullanımı:* Elde edilen veriler katılımcıların (5/5), yazım sırasında ve sonunda rahatlıkla çalışmayı kontrol edebildiklerini ve zaman kullanımı konusunda sıkıntı yaşamadıklarını göstermiştir. Araştırmanın çalışma grubunun dikte konusunda başarılı öğrencilerden

¹ Nota değerleri, porte üzerinde de kendi süresine uygun olarak konumlandırılmalıdır. Nota değerinin süresi arttıkça, bir sonraki notayı ile arasındaki mesafe açılmakta; nota değerinin süresi küçüldükçe, bir sonraki notayla arasındaki mesafe kısalmaktadır (Gazimihal, 1961: 180-181).

oluştugu düşünüldüğünde, katılımcıların hiçbirinin kontrol ve zaman kullanımı konusunda olumsuz bir görüş bildirmemesi olağan karşılanmaktadır. Fakat dikte çalışmasının süre olarak uzadığı durumlarda ya da sonlarına doğru gelindiği sırada dikkat dağınıklığı yaşayabildiğini ifade eden bir katılımcı, bu durumun onu bazen kaygılandırabildiğini ve yanlış yapmasına neden olabildiğini dile getirmiştir:

Son ölçülere doğru bazen dikkat dağınıklıgım oluyor. Yanlışlıklar genelde 7. veya 8. ölçüde olabiliyor. Sonuna doğru bazen kaygı duymaya başlıyorum. Acaba gerçekten böyle mi diye? O zaman yanlış yapabiliyorum. (K2)

Elde edilen bu sonuçtan hareketle, dikte çalışması sırasında dikte uygulayıcısı olan öğretmen tarafından sınıfın dikkatlice gözlenmesinin ve çalışma süresinin sınıfın durumuna uygun olarak planlanmasının çalışmanın daha verimli yürütülmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalar

Bu bölümde, katılımcıların dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı olduğunu düşündükleri çalışmalar ile dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalara yönelik olarak elde edilen veriler yer almaktadır. Katılımcılar, bu çalışmalardan söz ederken, yalnızca ders içinde yapılabilecek çalışmalara değil, ders dışında da konuyla ilgili destek sağlayabilecek çalışmalara değinmişlerdir. Buradan hareketle, elde edilen verilerden yapılan kodlama işleminde, “ders içi çalışmalar” ve “ders dışı çalışmalar” olmak üzere 2 adet kategori oluşturulmuş, kategorilerin altında yer alan tema ve kodlar Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5: Ders içi çalışmalar

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Ders içi çalışmalar	Doğrudan dikte ile ilgili çalışmalar	Dikte sırasında kolaydan zora aşamalı bir yol izleme	1	K4
		Yardımlaşarak yazma	1	K3
	Dolaylı olarak dikte ile ilgili çalışmalar	Aralık çalışmaları	4	K2, K3, K4, K5
		Solfej çalışmaları	3	K1, K3, K4,

Ders içi çalışmalar

Katılımcıların ders için çalışmalara yönelik görüşleri incelendiğinde, sözü edilen bazı çalışmaların doğrudan dikte ile ilgili çalışmalar olduğu, bazı çalışmaların ise dolaylı olarak dikteye katkı sağlayabilecek çalışmalar olduğu tespit edilmiştir.

Doğrudan dikte ile ilgili çalışmalar: Dikte sürecinde yapılacak çalışmalara ilişkin önerilerde bulunan katılımcıların (2/5), kendi müzikal geçmişlerinden ve deneyimlerinden örnekler verdiği görülmüştür:

- *Dikte sırasında kolaydan zora aşamalı bir yol izleme:* Katılımcılardan biri (K4), dikte uygulamalarının, kolaydan zora doğru giden bir düzen içinde olması gerektiğini dile getirmiş, bu çalışmaların öğretmen tarafından aşamalı bir şekilde planlanması yönünde bir imada bulunmuştur. Konuyla ilgili olarak kendi deneyimlerini paylaşan katılımcının görüşü aşağıdaki gibidir:

Örneğin, dikte yazmaya yeni başlayan birisi için, önce do-re-mi sesleriyle, sonra do-re-mi-fa sesleriyle aşamalı olarak çalışılabilir. Aynı şekilde tartımda da aşamalı olarak gidilebilir. Ben ilk dikte yazmaya başladığımda tartım diktesi yazarak başlamıştım. Daha sonra ezgiyi eklemiştim. (K4)

- *Yardımlaşarak yazma:* Katılımcılardan biri (K3), özellikle ders içindeki dikte çalışmalarında zorlanan öğrenciler için, bu konuda başarılı öğrencilerle ya da öğretmen tarafından birtakım yönergeler verilerek çalışma yapılabileceğini dile getirmişlerdir. Kendi deneyimlerinden söz eden katılımcı, bu

yöntemin dikte çalışmalarında başarılı olamayan öğrenciler için işe yarayabileceğini ve çalışmalardan verim elde edilebileceğini belirtmiştir.

... yazarken yardım ederek yazmak, beraber yazmak yardımcı olabilir. Yani yazarken, dikte içindeki öğeleri [arkadaşlarımla] konuşarak yazmak çok yardımcı olabilir. (K3).

Katılımcıların kendi deneyimlerinden yola çıkarak aktardıkları bu çalışmaların kendilerinde ve çevrelerinde olumlu sonuçlar doğurduğu anlaşılmaktadır. Kolaydan zora giden aşamalı bir yol izlemek ve yardımlaşarak yazmak, müziksel işitme eğitimi veren öğretmenler tarafından derslerde bilinçli bir şekilde kullanılabilir ve öğrencilerin dikte performansına etkisi değerlendirilebilir.

Dolaylı olarak dikte çalışmalarına yardımcı olabilecek çalışmalar: Müziksel işitme eğitimi kapsamındaki dersler içinde, dikte çalışmalarından bağımsız olarak yürütülen çalışmaların da dikte çalışmalarına yardımcı olabileceğini belirten katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

- *Aralık çalışmaları:* Katılımcılar (4/5), aralık çalışmalarının dikte çalışmalarına fayda sağlayacağını dile getirmişlerdir.

İlk önce piyanodan la alıp üzerine büyük üçlü kurmak gibi, aralık çalışmalarının yardımcı olduğunu düşünüyorum. (K2)

Ölçülerin birbirlerine bağlantılarında aralık duyabilme becerisi işe yarıyor olabilir diye düşünüyorum. (K3)

Örneğin, la verip, ardından başka bir ses vererek o sesi bulmaya çalışmak, ne olduğunu bulmak ve bunu farklı oktavlarda çalışmak işe yarıyor. Yani aralık çalışmak. (K4)

Aralık çalışmak aralık duyabilmek, dikteyle bağlantılı olabilir. Arka arkaya sesleri duyabilmeye çalışmak yardımcı olabilir. Yani la dan sonra re, sonra fa, sonra si vs... gibi. (K5)

- *Solfej çalışmaları:* Katılımcılar (3/5), solfej okumanın dikte çalışmalarıyla paralel yürütülmesi gerektiğini ifade etmişler ve solfej çalışmalarının dikte çalışmalarıyla bağlantılı olduğunu dile getirmişlerdir.

Solfej okumak yararlı olabilir. Solfejler, birçok tonu anlamaya yardımcı oluyor ve içindeki gamların ve arpejlerin yanı sıra, dizi derecelerini hissetmek konusunda farkındalık sağlıyor. (K3)

Solfej okumak bence çok etkili oluyor. Ben çok solfej okumuştum. (K4)

Solfeje, işitmeye zaman ayırmak gerekiyor. ... En başında solfej olduğunu düşünüyorum. Lise 1’de hiç sesleri de duyamazdım. Kitap olmasa bile yolda yürürken aklımdan sesleri düşünüyorum, duyduğum seslerin solfejini yaparım. (K1)

Elde edilen bu verilerle, müziksel işitme eğitimi içinde yer alan diğer tüm etkinlikler gibi aralık tanıma, söyleme, tekrar etme vb. çalışmalar ile solfej okuma çalışmalarının da dikte performansına olumlu yönde katkı sağladığı ve tüm bu etkinliklerin birbirlerinin ayrılmaz parçaları olduğu literatürde olduğu gibi katılımcılar tarafından da desteklenen bir olgu olmuştur.

Ders dışı çalışmalar

Katılımcılar, dikte çalışmaları için müziksel işitme eğitimi dışında yaptıkları çalışmalardan da yararlandıklarını dile getirmişlerdir. Bu çalışmalar, “çalgı çalışma”, “farklı müzik türleri ile ilgilenme”, “bilişim teknolojilerinden yararlanma” ve “seslerle oynama” olarak kodlanmıştır (Bkz. Tablo 6).

Tablo 6: Ders dışı çalışmalar

Tema	Alt tema	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Ders dışı çalışmalar	Çalgı çalışma	2	K1, K2
	Farklı müzik türleri ile ilgilenme	2	K2, K5
	Bilişim teknolojilerinden yararlanma	1	K4
	Seslerle oynama	2	K1, K4

• *Çalgı çalışma:* Katılımcılar (2/5), çalgı çalışmanın dolaylı da olsa dikte performansına olumlu yönde etki edeceğini belirtirken, yeni bir çalgıyı öğrenmeye çalışmanın ve kulaktan bir şeyler çalmaya çabalamanın, dikte performansını etkileyeceğini ifade etmişlerdir.

Önceden bağlama çalmış olmam bana yarar sağladı. (K2)

... çalgı çalmak, farklı çalgıları çalmayı denemek, bir şeyler çalmaya çalışmak zaten düşünmeyi gerektirdiği için işitmeyi geliştiriyor. (K1)

• *Farklı müzik türleri ile ilgilenme:* Farklı türde müzikler ile ilgilenme, çalma, söyleme ve dinleme gibi çalışmaların da, müziksel işitmeye yönelik becerileri geliştirebileceğini belirten katılımcılar (2/5), bunun dikte çalışmalarına da olumlu olarak yansıtacağını ifade etmişlerdir.

Şu an izlediğimiz müzikal düşünce dışında ayrıca Türk müziği, sanat müziği, caz müzik bana yardımcı oldu diyebilirim. Yani bu müzik türlerini icra etmek. Ayrıca farklı enstrümanları çalmak ve müzik türleri ile uğraşmak bana yardımcı oldu. (K2)

Müzik dinlemek hangi tür olursa olsun mutlaka işitmeyi geliştirir. Bir şeyle ne kadar uğraşırsan aslında o kadar geliyorsun. (K5)

• *Bilişim teknolojilerinden yararlanma:* Katılımcılardan biri (K4), solfej çalışmalarını nota yazım programlarında yazdıklarını ve bu sayede solfejleri dinleme imkânı bulabildiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri, solfejleri ezberleme konusunda bu tür bir yol izlediğini belirtmiştir.

Ben çok solfej okumuştum. Nota yazım programlarında yazıp, oradan dinler ve ezberlemeye çalışırdım. Sürekli tekrar ederdim, örneğin yavaştan başlayıp hızlandırırdım. (K4)

• *Seslerle oynama:* Katılımcılar (2/5), herhangi bir müzikal çalışmanın dışında oldukları zamanlarda da, sesleri düşündüklerini ve seslerle oynadıklarını dile getirmişler; bu tür içsel etkinliklerin de müziksel işitme çalışmalarına dolayısıyla da dikte çalışmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Diyapozondan ses alıp yolda yürürken sürekli tekrar eder, kendi kendime seslerle oynarım. (K4)

Her boş anında müzikle uğraştığımda, yolda yürürken bile içinden sesleri geçirdiğinde işitmen de kendiliğinden geliyor. (K1)

Katılımcılardan elde edilen bu veriler, müzik eğitimi içinde yer alan müziksel işitme eğitimi dışındaki diğer etkinliklerin yanı sıra, sesler arası ilişkileri kavramaya yarayan içsel söyleme ve içsel duyum gibi becerileri sağlamanın da müziksel işitme eğitime katkı sağladığını göstermiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Müzik öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin dikte stratejilerine ulaşılmasının amaçlandığı bu araştırmada, özellikle başarılı öğrencilerin gözünden dikte sürecinin nasıl algılandığı ve yönetildiğine dair ipuçlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda dikte uygulamalarında başarılı performans gösteren öğrencilerle görüşmeler yapılmış ve görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda, “dikte stratejileri” ve “dikteye yardımcı ve dikteyi kolaylaştırıcı çalışmalar” olmak üzere 2 kategori oluşturulmuştur. Kategorilere ilişkin veriler, tema ve kodlarla

ayrıntılı ve sistematik bir şekilde düzenlenmiştir. Kategoriler altında yer altında yer alan tema ve kodlara bakıldığında, katılımcıların bazı konularda ortak görüş sergilediği; bazı konularda ise, birbirlerinden çok farklı noktalara değindiği görülmüştür. Başarılı öğrencilerin dikte stratejilerine ulaşılması amaçlanan bu araştırmada, katılımcıların birbirinden farklı stratejilere işaret ettiği ve stratejilerin oldukça çeşitlilik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buonviri (2014) tarafından yapılan araştırmada da, katılımcıların kendileri tarafından geliştirilen stratejilerin bireysel farklılıkları yansıttığına ilişkin bir sonuç elde edilmiş, öğrencilerin birlikte aldıkları derslerde tartışılan stratejilerden de bahsettikleri, fakat kendileri için uygun olan alternatif stratejileri olduğu tespit edilmiştir.

Dikte stratejileri konusunda katılımcılardan elde edilen veriler, dikte performans sürecinin kronolojik akışına uygun olarak analiz edilmiş ve böylece başlarken, yazım sırasında ve bitirirken olmak üzere 3 tema oluşturulmuştur. Dikte başlangıcına ilişkin stratejiler tonalite bulmaya yönelik stratejiler ve ölçü sayısını bulmaya yönelik stratejiler olmak üzere iki kod altında toplanmıştır. Tonaliteye ait önemli derecelerden ve diziden yola çıkarak tonaliteyi tespit ettiklerini belirten katılımcılar, ölçü sayısı bulurken de içsel olarak kuvvetli-zayıf zamanları algılamaya çalıştıklarını ve böylelikle ölçü sayısını bulabildiklerini dile getirmişlerdir. Dikte çalışması içinde tüm birim vuruşları sayıp, ezginin toplam ölçü sayısına böldüğünü ifade eden bir katılımcı ise, bu stratejisinin oldukça işe yaradığını ve arkadaşlarına da bu yolu önerdiğini belirtmiştir. Katılımcının izlediği bu yol, dinlediği farklı müzik eserlerinde “ölçü”yü anlamlandırabilmesi konusunda zorluk yaşayabileceğini gösterse de, kaç ölçüden oluştuğunu bildiği bir dikte çalışması için işe yarar gözükmektedir.

Dikte yazımı sırasındaki stratejiler ise, ezgiyi yazmaya yönelik stratejiler ve tartımı yazmaya yönelik stratejiler olmak üzere iki kod altında toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların ezgiyi yazmaya yönelik stratejileri, tartımı yazmaya yönelik stratejilerine göre çeşitlilik göstermektedir. Katılımcılar ifadelerinde genel olarak tartımı yazmakta zorluk yaşamadıklarına yer vermişler, özellikle ezgiyi yazarken zorlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu sebeple katılımcıların önce ezgiyi yazmaya yöneldikleri ortaya çıkmıştır. Buonviri (2014) tarafından yapılmış araştırmada da katılımcıların ezgiyi yazmada tartıma göre daha çok zorlandıkları ve yine aynı sebeple önce ezgiyi yazmaya yöneldikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Tüm bu bulgular değerlendirildiğinde katılımcıların tartımı yazmada zorlanmıyor oluşu bu konuda derinlemesine stratejiler geliştirme ihtiyacı hissetmemiş olabileceklerini, ezgiyi yazmada zorlanmalarının ise, bu stratejiler üzerinde daha fazla yoğunlaşmış olduklarını düşündürmektedir.

Katılımcıların ezgiyi yazmaya yönelik stratejileri; eksen sesi akılda tutma, transpoze düşünme, sesleri sırasıyla sayma, formu dikkate alma ve çalgısını hayal ederek sesleri bulma gibi birbirinden farklı birçok stratejiden oluşmaktadır. Adı geçen bu stratejiler, katılımcıların tonaliteyi algılama konusunda zorluk yaşamadıklarını, ezginin tonal yapısına uygun olarak düşünebildiklerini ve müziğin kendi içinde yer alan diğer disiplinlerden de yararlanabildiklerini (çalgı çalma, müzik formları vb.) göstermektedir. Ayrıca karmaşık tonaliteler (4+ bemol-diyezli tonaliteler) için kullanılan transpoze ederek düşünme stratejisi hareketli do sistemini akla getirmekte, bu sebeple konunun ders içindeki uygulanabilirliğine yönelik yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Sesleri yazmada daha çok zorlandıkları için önce sesleri sonra tartımı yazdıklarını belirten katılımcılar, sesleri yazarken öncelikle nota başlarını yazdıklarını ifade etmişlerdir. Nota başlarını yazarken de, notaları sürelerine uygun olarak konumlandıklarını dile getiren katılımcılar, böylece ezginin tartımsal yapısı ile ilgili bir çerçeve oluşturduklarını belirtmişlerdir. Buonviri (2014) tarafından yapılan araştırmanın bulgularında, katılımcıların yazma/kâğıda aktarma ile ilgili stratejilerinin olduğu; unutmadan hızlı bir şekilde yazmak için yalnızca nota başlarını yazma ya da yalnızca nota saplarını yazma yoluna gittikleri belirtilmiştir.

Dikteyi bitirme aşamasında, zamanı yetiştirememesi gibi bir sıkıntı yaşamadıklarını ifade eden katılımcılar, bunun dikteyi kontrol etmeye de olumlu olarak yansıdığını dile getirmişlerdir. Elde edilen

bu veri, katılımcıların yalnızca diktenin son aşamasında değil, diktenin başlangıcından itibaren zamanı iyi yönetebildiklerini ve çalışmanın herhangi bir aşamasında zaman kullanımı ile ilgili bir problem yaşamadıklarını akla getirmektedir. Buonviri (2014) tarafından yapılan araştırmada, yazdıklarını kontrol etmek amacıyla, katılımcıların diktenin son çalışmada ezgiyi içten/sessiz söyledikleri ve yazdıkları ile duyduğu ezgiyi kıyasladıkları belirtilmiştir. Bu yöntem de, dikte çalışmaları sırasında öğrencilere önerilebilecek yöntemler arasında yer alabilir ve öğrencilerde farkındalık yaratabilecek stratejiler arasına girebilir.

Katılımcılardan biri, çeşitli etkenler nedeniyle dikteye ayrılan sürenin uzayabildiğini, bu durumun da odaklanma problemi yaratabildiğini ve dikteyi bitirmeye yakın hatalara sebep olduğunu dile getirmişlerdir. Bu sonuç dikte uygulayıcısı olan öğretmenlerin dikte için ayıracakları süre konusunda iyi bir plan yapmaları gerektiğini göstermektedir. Bu süre ne öğrenciyi strese sokacak kadar kısa bir süre olmalı ne de dikkatinin dağılmasına sebep olacak kadar uzun bir süre olmalı ve öğretmen tarafından öğrenciye zaman konusunda güvenilir bir alan yaratılmalıdır.

Müziksel işitme eğitimi içinde yapılan aralık çalışmaları ve solfej okuma gibi çalışmaların dikte başarısına katkısı olduğunu dile getiren katılımcılar, dikte çalışmaları için aşamalı bir sıra izleme ve yardımlaşarak yazmanın da dikte başarısını artırabileceğini belirtmişlerdir. Buonviri ve Paney (2015) tarafından yapılan araştırmada da, müziksel işitme eğitimi veren öğretmenlerin kendi derslerinde dikte stratejilerini paylaşmak üzere bir zaman yarattıkları ve dikte yazımı sırasında öğrencilerin diğerlerini gözlemlemesine fırsat verdikleri belirtilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkılarak, derslerde öğrencinin süreci daha verimli bir şekilde yürütebilmesi için dikte yazımı öncesinde ve sonrasında dikte stratejilerine yönelik tartışmalara yer verilmesi önerilebilir. Konuyla ilgili ayrıca, öğrencilerin birbirleriyle yardımlaşarak yazmalarının dikte performansındaki başarıyı ne yönde etkilediğine dair farklı araştırmalar da yapılabilir.

Katılımcılar, doğrudan ve dolaylı olarak dikte ile ilgili çalışmaların yanı sıra, çalgı çalışma, farklı müzik türleri ile ilgilenme, bilişim teknolojilerinden yararlanma gibi müziksel etkinliklerin de dikte başarısını artıracağını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Buonviri (2014) tarafından yapılan araştırmada da, katılımcılar çalgı çalışmanın dikte performansını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Okudukları solfejleri nota yazım programları ile yazan, dinleyen ve ezberlemeye çalışan, bunun yanı sıra boş kalan zamanlarında bile sesleri düşündüklerini, seslerle oynadıklarını dile getiren katılımcılar, yaptıkları bu etkinliklerin sesler arasındaki ilişkileri kavrama konusunda onları bir adım öne taşıdığını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, öğrencilerin söyleme – çalma – dinleme gibi müziğin farklı boyutlarıyla iç içe olmasının müziksel işitmedeki başarıyı olumlu yönde etkileyeceği bir kez daha desteklenmiş olmaktadır.

Yapılan bu araştırmayla, başarılı öğrencilerin gözünden dikte sürecine ve stratejilerine yönelik ipuçları elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarının, müziksel işitme eğitimi veren öğretmenlere uygulamaların iyileştirilmesi ve başarının artırılması konularında; müziksel işitme eğitimi alan öğrencilere ise dikte yazımı konusunda yol göstererek işitme becerilerini geliştirilmesi yönünde ışık tutması beklenmektedir. Buonviri (2014), tarafından yapılan araştırmadan esinlenerek yapılan bu araştırmada, Buronivi ile benzer bulgulara ulaşılmasının yanı sıra, fakat iki çalışmada da az kişiyle derinlemesine görüşmeler yapıldığından stratejiler konusunda çeşitlilik olduğu görülürken, genellemeye ulaşılabilecek veri elde edilmemiştir. Araştırma bulgularının geliştirilmesi ve konuyla ilgili daha derinlemesine ve ayrıntılı veriler elde edilebilmesi için, bu çalışmanın devamı niteliğinde olabilecek benzer çalışmaların tekrarlanarak daha fazla öğrenciyle, daha farklı disiplinlerde yetişmiş, farklı geçmişe sahip öğrencilerle, dikte çalışmalarında zorlanan öğrencilerle ve farklı özellikteki öğrenci gruplarıyla karşılaştırmalı veya deneysel olarak yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Buonviri, N. (2015). "Effects of a preparatory singing pattern on melodic dictation success." *Journal of Research in Music Education*, 63(1): 102-113.
- Buonviri, N. O. (2014). "An exploration of undergraduate music majors' melodic dictation strategies." *Journal of Research in Music Education*, 33(1): 21-30.
- Buonviri, N. O., & Paney, A. S. (2015). "Melodic dictation instruction: a survey of advanced placement music theory teachers." *Journal of Research in Music Education*, 63(2): 224-237.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. (6. b)*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Foulkes-Levy, L. (1997). "Tonal markers, melodic patterns, and musicianship training: Part I. Rhythm reduction." *Journal of Music Theory Pedagogy*, 11: 1-24.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. (2008). *How to design and evaluate research in education. (7.b.)*. New York: McGraw-Hill.
- Klonoski, E. (2006). "Improving dictation as an aural-skills instructional tool." *Music Educators Journal*, 93(1): 54-59.
- Özçelik, S. (2010). *Müzikal dikte ve solfej*. İzmir: Lamineks Matbaacılık.
- Paney, A. (2016). "The effect of directing attention on melodic dictation testing." *Psychology of Music*, 44(1): 15-24.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi. (3.b)*. Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (8.b)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2007). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2018). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf adresinden 7 Ekim 2019 tarihinde alındı.